

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Sokołowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Beaty Mik

w sprawie **A. P., S. P., M. S., J. T., D. D.**,

oskarżonych z art. 258 § 1 k.k.; art. 286 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 24 stycznia 2013 r.,

przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Apelacyjny w K.,
postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2012 r.,

zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„1. Czy do idealnego zbiegu przestępstwa z art. 8 k.k.s. stosuje się zasady wyłączania wielości ocen, a jeżeli tak, to:

2. czy art. 108 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011.177.1054 j.t.) w odniesieniu do fikcyjnej faktury rodzi obowiązek podatkowy, czy też zawarte w tym przepisie zobowiązanie do zapłaty kwoty podatku wskazanej w wystawionej fakturze ma charakter swoistej sankcji administracyjnej;

3. czy zmiana stanu prawnego związana z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku VAT, zwłaszcza art. 108 ust. 1, w miejsce ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 11, poz. 50 z późn. zm.), w tym art. 33 ust. 1, oddziałuje w jakikolwiek sposób na zakres odpowiedzialności karnej osób

wystawiających fikcyjne faktury pod rządami ustawy obowiązującej poprzednio oraz czy mają tu zastosowanie przepisy intertemporalne określone w art. 2 § 2 k.k.s., ewentualnie art. 4 k.k.;

4. jaki przepis obowiązującego prawa nakłada na wystawcę fikcyjnej faktury VAT obowiązek jej wystawienia w rozumieniu art. 62 § 1 i 2 k.k.s.?”

p o s t a n o w i ł:
odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne wyłoniło się w następującej sytuacji procesowej.

Prokurator Okręgowy w K. skierował do Sądu Okręgowego w K. akt oskarżenia, w którym /.../ zarzucił popełnienie szeregu przestępstw kwalifikowanych m. in. z art. 258 § 1 k.k.; art. 258 § 3 k.k.; art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

Na rozprawie w dniu 23 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w K. - pouczając strony o możliwości zakwalifikowania części z czynów zarzucanych oskarżonym z odpowiednich przepisów Kodeksu karnego skarbowego (art. 76 § 1 k.k.s. - lub art. 76 § 2 k.k.s. - i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.) - oraz uprzednio wyłączając na podstawie art. 34 § 3 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w pozostałym zakresie sprawę tych oskarżonych do odrębnego rozpoznania, na podstawie art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. sprawę w tej części skierował na posiedzenie celem "rozważenia umorzenia postępowania z uwagi na przedawnienie karalności".

W postanowieniu z dnia 29 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w K. rozstrzygnął sprawę w sposób następujący:

1. przyjmując w stosunku do A. P., że:

- czyn opisany w punkcie czwartym aktu oskarżenia i kwalifikowany w nim jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., stanowi przestępstwo skarbowe z art. 76 § 1 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.,

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 1 i 3 k.k.s., postępowanie o to przestępstwo skarbowe umorzył z uwagi na przedawnienie jego karalności;

2. przyjmując w stosunku do S. P., że:

- czyn opisany w punkcie szóstym aktu oskarżenia i kwalifikowany w nim jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., stanowi przestępstwo skarbowe z art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s.,

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 1 i 3 k.k.s., postępowanie o to przestępstwo skarbowe umorzył z uwagi na przedawnienie jego karalności;

3. przyjmując w stosunku do M. S., że:

- czyn opisany w punkcie siódmym aktu oskarżenia i kwalifikowany w nim jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.,

stanowi przestępstwo skarbowe z art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.,

- natomiast czyn opisany w punkcie ósmym aktu oskarżenia i kwalifikowany w nim jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,

stanowi przestępstwo skarbowe z art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.,

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 1 i 3 k.k.s. w zw. z art. 5 § 1 p.w.k.k.s., postępowanie o te przestępstwa skarbowe umorzył z uwagi na przedawnienie ich karalności;

4. przyjmując w stosunku do J. T., że:

- czyn opisany w punkcie dziesiątym aktu oskarżenia i kwalifikowany w nim jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i art. 271 § 1 i § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.,

stanowi przestępstwo skarbowe z art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.,

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 1 i 3 k.k.s. w zw. z art. 5 § 1 p.w.k.k.s., postępowanie o to przestępstwo skarbowe umorzył z uwagi na przedawnienie jego karalności;

5. przyjmując w stosunku do D. D., że:

- czyn opisany w punkcie jedenastym aktu oskarżenia i kwalifikowany w nim jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.,

stanowi przestępstwo skarbowe z art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.,

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 1 i 3 k.k.s. w zw. z art. 5 § 1 p.w.k.k.s., postępowanie o to przestępstwo skarbowe umorzył z uwagi na przedawnienie jego karalności.

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości, na niekorzyść oskarżonych /.../ Prokurator Okręgowy w K., który powołując się na zarzuty:

1. obraży przepisu art. 34 § 3 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie, iż w sprawie zachodzą okoliczności utrudniające łączne rozpoznanie sprawy, podczas gdy prawidłowa analiza i ocena wszystkich czynów zarzucanych oskarżonym, działających w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, prowadzi do uznania, że właściwym byłoby całościowe rozpoznanie sprawy bez wyłączenia materiałów do odrębnego rozpoznania;

2. obraży przepisów prawa materialnego, tj. art. 286 § 1 k.k. i art. 271 § 1 i 3 k.k. poprzez ich niezastosowanie, skutkujące uznaniem, że oskarżeni swoim zachowaniem wyczerpali znamiona przestępstw skarbowych określonych w art. 76 § 1 k.k.s. oraz art. 62 § 2 k.k.s., konsekwencją czego było umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności zarzucanych oskarżonym czynów,

- wniósł w konkluzji o uchylenie tegoż postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Rozpoznając zażalenie prokuratora na posiedzeniu w dniu 8 sierpnia 2012 r. Sąd Apelacyjny w K. uznał, iż wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy i dlatego rozpoznanie przedmiotowego zażalenia odroczył, a cytowane na wstępie zagadnienie przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Prokurator Prokuratury Generalnej w pisemnym wniosku z dnia 6 listopada 2012 r. postulował odmowę podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności – jedynie dla przypomnienia - należy wskazać, że skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym może nastąpić

jedynie wówczas, gdy spełnione są łącznie wszystkie przesłanki wskazane w art. 441 § 1 k.p.k. Jego przedmiotem musi być zatem zagadnienie o charakterze prawnym, a więc stanowiące istotny problem interpretacyjny, wymagające zasadniczej wykładni ustawy, czyli dotyczące przepisu rozbieżnie interpretowanego w praktyce sądowej albo przepisu o oczywiście wadliwej redakcji lub niejasno sformułowanego, które wyłoniło się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego i jest w taki sposób powiązane z konkretną sprawą, że od jego rozstrzygnięcia zależy treść merytorycznego orzeczenia w sprawie. Istotne przy tym jest to, że zadaniem Sądu Najwyższego nie jest w tym wypadku rozstrzyganie konkretnych kazuśów, bądź udzielanie porad, jak postąpić w określonej sytuacji. Skoro zaś przepis art. 441 § 1 k.p.k. ma charakter wyjątkowy w stosunku do art. 8 § 1 k.p.k., statuującego zasadę samodzielności jurysdykcyjnej sądu rozpoznającego sprawę, wobec czego musi być wykładany w sposób ścisły, to oczywistym jest, że sięganie po tego rodzaju instytucję jest niedopuszczalne również wtedy, gdy pytanie odrywa się od realiów danej sprawy lub gdy sąd odwoławczy dostatecznie nie zgłębił łączących się z nim obiektywnie występujących problemów ze sfery faktu lub prawa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2012 r., I KZP 11/12, nie publ.).

Pomijając argumentację, chociaż jej bynajmniej nie bagatelizując, podniesioną w stanowisku prokuratora Prokuratury Generalnej, stwierdzić należy wprost, że odmowa podjęcia uchwały na przedstawione przez Sąd Apelacyjny w K. pytanie nie wynika bynajmniej z tego, iż nie spełnia ono przesłanek wskazanych w art. 441 § 1 k.p.k. Jakkolwiek bowiem można zgodzić się ze stanowiskiem, że opisy czynów, jakich mieli się dopuścić oskarżeni, nie są do końca precyzyjne i szczegółowe, to jednak nie oznacza to jeszcze, że wątpliwości materialnoprawne Sądu Apelacyjnego w K. obracają się w sferze całkowitej abstrakcji i nie mają znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia w przedmiocie zażalenia prokuratora na postanowienie Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 marca 2012 r.

Zagadnienie, czy reguły wyłączania wielości ocen mają zastosowanie do regulacji zawartej w art. 8 k.k.s., było już wcześniej przedstawione do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu przez jeden z sądów powszechnych, jednak z uwagi na brak warunków określonych w art. 441 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy odmówił wówczas podjęcia uchwały (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r., I KZP 6/12, LEX nr 1166861).

Tożsamy problem został przedstawiony, na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), we wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2012 r. (BSA II – 4110 - 7/12) o rozstrzygnięcie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa, występujących w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego: „czy reguły wyłączenia wielości ocen mają zastosowanie do regulacji zawartej w art. 8 k.k.s.?” oraz „o ile zasadne jest stosowanie reguł wyłączenia wielości ocen, czy art. 76 § 1 k.k.s. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 286 § 1 k.k.?”

Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów w uchwale z dnia 24 stycznia 2013 r. (I KZP 19/12, jeszcze nie publ.) zajął stanowisko, że w przypadku stosowania konstrukcji tzw. idealnego zbiegu czynów zabronionych, o którym mowa w art. 8 § 1 k.k.s., reguły wyłączenia wielości ocen mogą służyć do redukcji kwalifikacji prawnej w ramach normatywnej analizy przeprowadzonej odrębnie dla poszczególnych deliktów (skarbowego i powszechnego) objętych tym zbiegiem, natomiast nie mają już zastosowania do obu kwalifikacji prawnych jako całości. Inaczej rzecz ujmując: reguły wyłączenia wielości ocen mają zastosowanie jedynie w wypadku zbiegu przepisów ustawy, natomiast nie stosuje się ich w razie idealnego zbiegu czynów zabronionych, o którym mowa w art. 8 § 1 k.k.s. Powyższe w konsekwencji oznacza, że wykluczone jest, aby przepis Kodeksu karnego skarbowego mógł wyprzeć na zasadzie specjalności lub konsumpcji przepis Kodeksu karnego (lub odwrotnie).

Sąd Najwyższy w tym składzie, rozpoznającym zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny w K., w pełni podziela pogląd oraz argumenty podniesione na jego poparcie, jakie zostały przedstawione w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r. w sprawie I KZP 19/12 i z tego też względu nie widzi potrzeby czynienia w tym przedmiocie dalszych rozważań. Skoro zatem podnoszone w pytaniu zagadnienie, czy do idealnego zbiegu przestępstw z art. 8 k.k.s. stosuje się zasady wyłączenia wielości ocen, zostało już wyjaśnione, a niniejszy skład Sądu Najwyższego to stanowisko podziela, to konsekwencją powyższego była odmowa podjęcia uchwały.

Pozostałe zagadnienia (pytania zawarte w punktach 2-4) przedstawione zostały przez Sąd Apelacyjny jedynie - co oczywiste - na wypadek, gdyby

odpowieź na pierwsze z pytań była twierdząca, a tak przecież nie jest. W takiej więc sytuacji, chociaż poruszona w nich problematyka nie jest pozbawiona pewnych racji (oprócz pytania ujętego w punkcie 4, które wydaje się mieć charakter nieco prowokacyjny), udzielanie na nie odpowiedzi staje się bezprzedmiotowe.

Do wydania bowiem orzeczenia w sprawie zażalenia prokuratora na postanowienie Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 marca 2012 r. wystarczające jest przedstawione powyżej stanowisko co do nie stosowania reguł wyłączania wielości ocen w razie idealnego zbiegu czynów zabronionych, o którym mowa w art. 8 § 1 k.k.s.

Z tych też względów, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.